

zdelo umestno. — Med tem pa je učiteljstvo pri dobrem in discipliniranem nastopu lahko doseglo marsikaj, pa tudi marsikaj preprečilo.

Ravno vsled tega pa drugo javno uslužbenstvo ne občuti v tej meri moralnih težkoč prehodne dobe, kakor jo občuti učiteljstvo. Tako je tudi razumljivo, da se za naš stan šele pričinja križev pot. Saj smo do sedaj imeli še v vseh korporacijah ne samo vpogleda in veljave, ampak tudi kolikor toliko vpliva. Šele zadnji čas se je nehalo vse to. Res je, da so se dosedanje šolske oblasti in korporacije prenehale prehitro. Saj nimamo še niti šolskega zakona! A kljub temu se moramo sprijazniti z mislijo, da je preteklost položena »ad acta« tudi v tem oziru.

Sicer pa bi nam za vse te nekdane resnične in navidezne privilegije in pravice ne bilo prav nič žal, ako bi bili normalni časi in normalne razmere, in bi bili na merodajnih mestih pravi ljudje, kateri bi izvrševali svojo odgovornost polno naloge samo iz strokovnih in stvarnih vidikov in ne bili pristopni nobenim drugim bodisi političnim, strankarskim, ali pa osebnim argumentom. Žal pa, da temu ni tako. Časi so še vedno abnormalni, razmere še daleko ne ustajene in prve in glavne besede nima tisti, ki je najpametnejši in najstvarnejši, ampak tisti, ki je po številu najmočnejši.

Tu je izvor vsega zla, odtod so prihajali, prihajajo in bodo še prihajali udarci na vse, zlasti pa na učiteljstvo. Naše gorje in zlo še ni doseglo viška, posebno ne učiteljsko.

Mnogi pričakujejo izboljšanja z menjavo sedanjega kurza. Po mojem trdnem uverjenju se — žal — motijo. Zboljšanja nam ne bo prinesla bodisi v tem ali onem oziru nobena vlada, ker ga prinese ne more. Zboljšanje bode nastopalo polagoma, korak za korakom, kakor se bodo in v kolikor se bodo zboljšale splošne razmere.

Iz dosedanjih splošnih izvajanj pa lahko posnamemo to-le:

Težki časi za učiteljstvo se šele pričenjajo. Da jih naša generacija prebije brez večje škode in da ustvari čim ugodnejše pogoje za razvoj v bodočnosti, in to dobo zla in razočaranj skrajša kolikor je največ mogoče, zato je predvsem potreba:

1. tesno strniti naše vrste na zunan,
2. med nami poglobiti delo na znotraj, da bode slehern vedel, zakaj gre in stal kakor granit na svojem mestu, pa naj pride karkoli hoče,
3. doprinesiti izven svojega stanu vse, kar more čimprej ozdraviti splošne povojne razmere.

Kdor pa misli, da bo to delo lahko prestal izven naših vrst, s prekrizanimi rokami in s cinizmom na jeziku, ta bode pa uvidel — če prav prepozno — da se jako moti.

Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

—r Cvetka s koroških »utrakvističnih« šol. »Koroški Slovenec« poroča: V ljudski šoli v Zgornjem Rožu, ki jo obiskujejo skoraj izključno otroci slovenske narodnosti, je dal učitelj 3. razreda napisati učencem v zvezke sledečo »učno snov« in slovenski otroci so se morali učiti na pamet: »Die Slaven sind im 6. Jahrhundert von Osten in unser Land eingedrungen (!). Sie besetzten das Draugebiet zwischen Wörthersee und Völkermarkt und drangen auch (!) in die Seitentäler ein. Sie waren Heiden, zwar ein Bauernvolk, jedoch rauh, grausam und raublustig (!).« — »Slovani so v 6. stoletju od vzhoda vdrl v našo deželo. Zasedli so Podravje med Vrbskim jezerom in Velikovcem in prodrli tudi v stranske doline. Bili so pogani, sicer poljedelski narod, toda surov, krut in ropazeln.« — Tako se v koroških šolah zastruplja slovenska mladina. Ali je čuda, da prihajajo s takimi imenovanji »utrakvističnih« šol zaigrani renegati? Nemški kulturi in nemški zgodovini tako brezprimerno zlorabljanje šole pač ni v čast.

Splošne vesti.

—Predsednik UJU tov. Milutin Stanekovič je bil dne 20. februarja t. l. pri g. ministru prosvete M. Trifunoviću o zahtevi zahtev slovenskega učiteljstva z ozirom na zadnje ukrepe pri prosvetni upravi. O poteku razgovora prinaša »Narodna Prosveta« sledeče poročilo: 20. ov. m. g. Ministar Prosvete primio je pred-

sednika našeg Udruženja koji ga je obavestio o teškem utisu, koji je na slovenačko učiteljstvo proizvelo ukidanje Prosvetnog Odeljenja u Sloveniji, ukidanje tamošnjeg Višeg Školskog Saveta u kome je učiteljstvo imalo svoje predstavnike, i zamenjivanje tog najvišeg prosvetnog tela policijskim aparatom. Tom prilikom predsednik Udruženja istakao je svu dosadanjju lojalnost slovenačkog učiteljstva, njihovu predanost državnoj ideji i sav njihov dosadanj rad u tome pravcu. Povodom toga obrazložio je, da su svi obziri nalogali da se do donošenja novih prosvetnih zakona tamo zadrži dosadanj prosvetna organizacija, i da prosveta ostane potpuno odvojena od policijske vlasti, da prosvetna uprava bude neposredno pod Ministarstvom Prosvete i da se u tome pogledu omogući primena čl. 88. Zakona o podeli na oblasti, koji predviđa da se radi izvođenja kulturnih i prosvetnih ciljeva mogu dve oblasti udružiti. G. Ministar, pošto je saslušao sva ova izlaganja, naglasio je, da je već primio telegrafski protest slovenačkog učiteljstva povodom svega ovoga i da se sa tonom tog telegrama ne može složiti (Brzojavka je bila pač postavljena u telegrafskom stilu, in se le čudimo tozadevni opazki. Op. uredn.) Odnosno same stvari rekao je, da je sve ovo posledica likvidacije pokrajinske uprave, koja se izvodi na osnovu Ustava i postojećih zakona. Žali, što političke prilike nisu dopustile da se dosad donesu novi prosvetni zakoni, a da je to učinjeno ova likvidacija starog stanja ne bi tako teško padala. On je zadržao sve dosad postavljane novih članova Glavnog Prosvetnog Saveta samo zato, što je se nadao da će moći sprovesti novi Zakon o Gl. Pr. Savetu, pa je želeo da postavljenja novih članova izvrši po novom zakonu u kome bi slučaju znatan broj slovenačkih učitelja i profesora ušao u novi Glavni Prosvetni Savet. Prilike su to omele, ali on se nada da će se sve to uskoro ostvariti i da je prema tome sadanje stanje u prosveti samo jedna neizbežna privremena, koja neće dugo trajati iza koga će doći stanje koje će slovenačko učiteljstvo potpuno zadovoljiti. Na ponovno objašnjenje predsednika našega Udruženja o štetnosti i neprilodnosti koja proizlazi iz toga, što je prosveta potpala pod vlast velikog župana, a tim samim stavljena pod uticaj političkih ljudi, g. Ministar je obećao da će se postarati, da iskoristi ovlašćenje Ministarskog Saveta, da prosvetni šefovi o oblastima budu pod neposrednom upravom Ministra Prosvete i da će učiniti što može, da u prosvetnom pogledu Slovenija ostane jedna oblast.

— »Zvonček« 3. številka bo razposlan koncem tega tedna. Številko naročnikov je prekoračilo sedmi tisoč. Čast in hvala našem članstvu, ki je šlo neutrudljivo na delo in doseglo tako izredno lep uspeh. Drugi teden ponatisnemo še enkrat 1. številko. Naročnike prosimo dotelej potrpljenja. Prosimo pa, da tudi drugi, ki še nimajo 1. številke, pridno sežejo po nji. Pri ekspediciji 2. številke se nam je zgodilo par neljubih nerednosti. Prosimo naročnike potrpljenja, potrditi se hočemo, da te napake v bodoče odpravimo. Razpošiljanje posameznih številki sega preveč drugo v drugo, tako, da skoro ne utegnemo stalno urediti indeksa naročnikov. S 4. številko bo že vse točno urejeno.

— Za reducirane uradnike. Na seji narodne skupščine dne 20. februarja je prometni minister dr. Kojić odgovarjal na interpelacijo glede brezplačnega železniškega transporta za reducirane uradnike, ki se vozijo iz svojega dosedanjega službenega mesta v svoje stalno bivališče. Minister je opozoril interpelante na člen 4. pravilnika, po katerem imajo uradniki pravico na 50% znižano vožnjo trikrat na leto. Po členu 10. uradniškega zakona imajo reducirani uradniki, ki imajo do pet let službe pravico do dvome-sečne plače, drugi nad 5 let do trimesečne plače. Minister je izjavil, da imajo reducirani uradniki v smislu pravilnika pravico do polovične vožnje po železnici s člani svoje rodbine pri vožnji v svoje stalno bivališče. Minister je tudi za to, da se jim dovoli brezplačen transport.

— Iz Chicaga smo prejeli 1. številko slovensko-angleškega »Mladinskega lista«, učitelja slovenskih malčkov, katerim je šinil z letom 1923, skozi srebrna okna kakor solnček zlati, da pokramlja za njimi. V minulem letniku srečamo Ottona Županičiča, Engelberta Gangla, baržunaste pesmice Vide Jerajeva, Petruška, Frana Žgurja, pesniško izkristalizirane zastavice Albina Čebularja. V prozi nas pa pozdravlja z igrice J. Ribičič. Fran Erjavac govori »Iz življenja in delovanja Schnackschnepperleina«, Andrej Rapé,

Ivo Trost i. dr. Letošnje leto stopa list z razširjenim delokrogom in želimo mu, da bi se povzpel literarno še višje, kar bodo gotovo gg. sotrudniki pripomogli. — Uredništvo se nahaja: 265 J So. Lawn-dale Avenue, Chicago, Ill.

— Usposobljenostni učiteljski izpiti. Ministrstvo prosvete je dovolilo, da smejo polagati usposobljenostne učiteljske izpite vsi oni pomožni učitelji, ki nimajo zrelostnega izpita na učiteljsku, ako so izpolnili sicer vse pogoje, ki jih zahtevajo tozadevni predpisi, veljavni v Sloveniji že pred prevratom. Ta ugodnost velja za kalendarsko leto 1924. S tem bo rešen marsikaj učiteljski pripravnik težkih skrbi. O tem, ali je izpolnil kandidat pogoje za pripuščanje k izpitu, odloča šef prosvetnega oddelka v Ljubljani. Po preteku omenjenega roka se ne pripusti nikdo več k izpitu usposobljenosti brez zrelostnega izpita na učiteljsku. V katero kategorijo in skupino se bodo uvrstili taki učitelji, bo odločilo ministrstvo za vsak slučaj posebej na podlagi izpričeval.

— Organizacija in dobrodelnost učiteljstva v Radvanju. Vsi člani učiteljskega zbora v Radvanju pri Mariboru so bili v letu 1923. včlanjeni v svojem krajnem učiteljskem društvu. Trije (2 učitelja in 1 učiteljica) so se zborovani redno udeleževali, dve učiteljici manj. Vsi so bili včlanjeni pri Slovenski Šolski Matici. Dobrodelnost učiteljskega zbora, ki je v letu 1922. zavzemala odlično mesto, je padla v letu 1923. na 606 Din. Prispevali so raznim stanovskim in narodnim društvom in napravam R. Knaflič 133, Komaviljeva 127, Jordan I. 123, Roberjeva 123 in Zalarjeva 100 Din. Razen tega je nabral R. Knaflič 11 udov za Jugoslovansko Matico, ki ji prispevajo letno 132 Din.

— Opozorjamo na današnji oglas »Tvorcnice učil in šolskih potrebščin« in prosimo vse tovariše in tovarišice, da se pri nakupu in oddaji del ozirajo na to naše stanovsko gospodarsko podjetje.

— Knjigoveška tečaja v Črnomlju in Metliki sta se končala v popolno zadovoljstvo prirediteljev in udeležnikov. V Črnomlju se je udeležilo tečaja do 40, v Metliki do 30 oseb, tovarišev in tovarišic, pa tudi nekaj drugih gospodov oziroma dam. Vsak tečaj je trajal dva dni. Udeleženci so pridobili toliko spretnosti, da bodo lahko nadaljevali delo doma. Prva dela so bila pri večini prav čedna. Tečaj v Črnomlju sta posetila tudi gosp. okrajni glavar Kaki in g. okrajni šolski nadzornik Lukežič. Oba sta se izredno zanimala za potek. Ob večernih urah so se vršili tovariški sestanki, pri katerih je bila izrečena marsikatera napitnica. Izrazila se je tudi želja, naj bi se vršili taki tečaji pri vseh učiteljskih društvih, ker je knjigovezništvo v teh dragih časih ne le gmočno koristno, temveč tudi velikega vzgojnega pomena ter se lahko uvede v šole kot rokotvorni pouk. Učenci spoznajo postanek knjige: od pisatelja do knjigoveza, jo vzljubijo in radi čitajo. — Zagazan Ivan, prireditelj tečaja in šolski vodja na Planini pri Črnomlju.

— Vredno posnemanja. Pri sestavi proračuna za sodnji okraj Metlika so zbrani župani določili iz okrajne blagajne prispevek 1000 Din desetim kmetovalcem iz okraja Metlika, ki se udeležijo kmetijskega poučnega tečaja na Grmu. Čast zavednim županom in vsem, ki so k temu sklepu pripomogli. Ako bi ta lep čin posnemali tudi naši drugi okraji, bi to gotovo znatno pripomoglo h gospodarskemu napredku naše dežele, katerega smo tako silno potrebni.

— Silke naših krajev in znamenitosti. Stopnjema izvršuje svoj program, namerava Umetniško Odeljenje Ministrstva Prosvete začeti z zbiranjem fotografij, ki kažejo razne kraje in dele naše kraljevine, starine, samostane, spomenike, umotvore, razne tipe, narodne noše, večja mesta in kraje, znamenitejši ljudi itd., vse to torej, kar more imeti zgodovinski, umetniški in nacionalni interes. Z dobrimi reprodukcijami in objavljanjem doma in na tujem podala bi se možnost za boljše poznavanje naše države tako med seboj kakor tudi v inozemstvu; pomen in koristne posledice takega dela je lahko umeti. — Zato se obrača Umetniško Odeljenje do umetnikov, fotografov, fotografskih amaterjev in vseh kulturnih ljudi sploh s prošnjo, da ga podpirajo v tej njegovi nameri in mu čim prej pošljejo fotografije z zgoraj navedenimi posnetki, ako in koliko jih že imajo, ali da se zainteresirajo na ta poziv za nadaljnje delo. V oddelku je osnovan poseben odsek za zbiranje, odbiranje in reprodukcijo takih fotografij.

— Redukcije profesorjev in učiteljev. V ministrstvu za prosveto se izde-

luje izpisek vseh nad 65 let starih profesorjev in učiteljev, ki bodo vsi brez izjeme vpokojeni. Lahko pa bodo še delovali kot honorarne moči. — Tako vest prinaša »Slovenec« kot izvirno iz Beograda. Sigurno vest ni brez tendencioznega ozadja — razburjati stare ljudi.

— Odškodnina za stanarino. V seji celjskega občinskega sveta, ki se je vršila dne 11. februarja, se je učiteljstvu priznala za čas od 1. julija 1922 do 1. marca 1923 odškodnina za stanarino.

— Šolski vrtovi in krajni šolski svet. Višji šolski svet je naročil krajnim šolskim svetom, da si morajo preskrbeti iz mapnih arhivov za šolske vrtove in event. druga zemljišča, ki spadajo k šoli, posestni list in vse potrebne listine o posestnem stanju in da ne smejo teh zemljišč odprodajati, za slučaj, če bi bilo potreba zgraditi na njih kako novo šolsko poslopje. Skupila odnosno najemščine za event. odprodana zemljišča morajo pa porabiti izključno za kmetijske potrebščine šolskih vrtov, poučna učila, odnosno za šolske potrebščine v obče. To velja, samoposebi umevno tudi za stara šolska poslopja, če so last krajnega šolskega sveta, a dana v najem.

Vestnik upokoj. učiteljstva.

—up Novi upokojenci in predumni na nove plače. G. minister prosvete je v decembru l. l. upokojil večje število učiteljev, katere je višji šolski svet v januarju razrešil službe in jim z 31. januarjem 1924 ustavil vse aktivitetne prejemke, t. j. redno plačo in predum na nove plače za mesec november in december 1923. Ko je ministrstvo izdalo naredbo, s katero se je dovolilo državnim aktivnim uslužbencem predum na račun novih plač za mesec oktober, november in december, izplačljiv v treh obrokih, in sicer v januarju, februarju in marcu 1924, smo bili sedaj upokojeni do januarja t. l., t. j. do razrešenja službe še v aktivni službi in nam zato kot takim pritiče predum. S tem pa, da je višji šolski svet istočasno z razrešitvijo službe ustavil poleg plače tudi predum za november in december 1923. je zadel v našo materijelno rano. Nadejamo se, da se ta krivica čimprej odpravi.

Književnost in umetnost.

Priporočamo vse spodaj navedene knjige v nabavo učiteljstvu in šolam, posebno pa šolskim, vsem javnim ljudskim in društvenim ter učiteljskim-strokovnim knjižnicam. Vse tu navedene knjige se naročajo tudi lahko potom Učiteljske knjižarne v Ljubljani. Frančiškanska ul. ca, štev. 6.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl K. Ewald: Tiho jezero in druge povesti. Slovenski mladini povedal Pavel Holecček. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena elegantno vezani knjižgi 26 Din.

—kpl Milan Pugalj: Zakonci. Drugi natis. Izdala in založila Učiteljska tiskarna. Cena elegantno vezani knjižgi 28 Din.

—kpl »Zemski svet« izhaja v Trstu enkrat na mesec in stane letno 48 Din, polletno 24 Din. S krojno prilogo, ki bo izhajala na leto štirikrat letno 60 Din, polletno 30 Din. Pravkar je izšla 2. številka. Naroča se pri g. Milu Prunk, Ljubljana, Karlovška c. 20.

—kpl L. Novak: Ljubosumnost. Veselogra v enem dejanju. Poslovenil dr. Franc Bradač. Splošna knjižnica št. 6. V Ljubljani 1924. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjižarna. Cena broš. 6, vez. 11 Din.

—kpl Les precieuses ridicules, od Molière: peta knjiga Francuske Biblioteke. Izdala Nakladna Knjižara D. D. — Zagreb (Gunduličeva ulica 24). 1923. Cena: 15 Din.

Ocene.

—k Les precieuses ridicules, od Molière. U redakciji Dr. Ježića, prof. Zagrebačka Francuska Biblioteka izdala je još jednu lepu knjigo, koja, s obzirom na današnje prilike i moralnu krizu, dolazi v zgodan čas. Slavni francuski pesnik Jean-Baptis Poquelin, koji je u celome svetu poznat pod imenom Molière, rođen je 1622. u Parizu a umro je 1673. u istome mestu. Molière je bio veliki pozorišni umetnik i komični pesnik. On je stvorio u Francuskoj komediju društvenih običaja i bio je vrlo vešt slikar, koji je smelo iznosio sve društvene mahine i nedostatke svoga doba. U rešnom slikanju interesantnih karaktera kao i duhovitoj snazi, ovog vernog i velikog slikara ljudskih strasti još nijedan pisac docnije nije mogao dostići. Originalne ličnosti koje je Molière stvorio u svojim mnogobrojnim duhovitim komedijama, uvek će živeti kao jedinstveni tipovi raznih ljudskih karaktera. Pokazujući iskreno i smelo na mnoge ljudske pogreške i mahine, on je na taj način uticao na bolje vaspitanje podmlatka, naročito ženskog i tako je mnogo doprineo moralnom preobražaju i podizanju svoga naroda. Kao i ostali genialni pisci in on je svojim delima dosta obogatilo francuski jezik mnogobrojnim lepim rečima i duhovitim izrazima i stihovima. Njegova glavna